

ADELA.

Matija Malešič.

Predpusne volje je zatavala petorica v megleno predpusno jutro.

»Sedaj pa tiho in mir!« se je naenkrat domislil okrajni komisar. Četvorica je umolknila v pričakovanju. Komisar si je navlekel klobuk na oči in privihal ovratnik.

»No?«

»Kaj nameravaš?«

»Zakaj tiho in mir?«

»Kaj ti je jezik zmrznil?«

»Hočete tiho in mirno po trgu?«

»Če poveš razlog!«

»Ne povem!«

»Potem — nočemo!«

»Nočemo!«

»Potem — zdravil!«

Naglo se je obrnil in odhitel v meglo. Četvorica je glasno razpravljajoč čakala, kaj namerava.

Komisar je hitel naravnost v urad. Izmencal si je iz oči tobačni dim in megleno vlago in zaspanost, boder in čil se je zdel sam sebi, bodrejši in čilejši, ko da je prespal vso noč. Sveže misli so valovile po glavi.

»Dvajset korakov še — in mogla bi me zapaziti, ako si že vstala, ali te vzbudi hrup... Ob tej uri, takega, v tej družbi... Devetnajstletni otrok plahih pogledov... Kaj bi zasijalo v tvojih očeh mesto miline, da me vidiš? Ako izveš... V črnih očeh, ki razširjajo vonj belih lilij, cvetočih v tvojem srcu? Adela...«

Pometlačici na okrajnem glavarstvu je padla smetišnica iz rok, ko ga je zazrla ob tej uri na hodniku.

»Niste še pomedli moje sobe?«

»Sem... ali...«

»Niste zakurili?«

»Sem... ali...«

»Kaj torej?« Stopil je mimo nje.

»Prezračila nisem!« je zavpila v strahu in hotela mimo njega.

Pridržal jo je, naglo odprl vrata v svojo sobo in obstal med njimi. Pri mizi je sedel diurnist Klemenčič.

Komisar ni zaprl vrat in se ni ganil z mesta.

»Zakaj ne zaprete vrat, Neža?« je vprašal diurnist počasi in zamišljeno. Okrenil se ni. Čisto k petrolejki je sklanjal glavo in nekaj

vneto delal. »Toplina uide!!!« je nadaljeval in ni dvignil glave. »Neža, kaj ni škoda mehke topline?« Ni prenehal z delom.

»Dobro jutro, gospod Klemenčič!«

Diurnist je naglo okrenil glavo in obsedel, iz rok mu je padel lesen predmet in se zakotalil pod mizo.

Komisar je trdo zaprl vrata in stopil trdih korakov proti njemu. »Kaj delate v moji sobi?«

»Pastirčke...«

»Pastirčke?«

»Pravzaprav jaslice...«

»Pred pustom — jaslice?!«

»Gospod komisar, zame ni predpusta... Sam dolg, neskončen advent...«

Komisar je gledal na mizo. Majhne, iz lesa fino izrezljane postavice so bile razvrščene po njej. Nekatere so stale opiraje se na palice, druge so sedele s palicami na prekrižanih kolenih, tretje so ležale in pritiskale palice k sebi. Vse, vse postavice so imele palice.

Med molkom je diurnist vstal, dvignil s tal leseno skrinjico, jo položil na mizo in dvignil njen pokrov.

»Gospod komisar, moje stanovanje je ledenica; razkošja, da bi jo ogrel, si ne morem dovoliti; uradna soba je prevelika, tudi se ne razgreje tako hitro; tudi... tudi bi ne mogel delati zbrano in z ljubeznijo v sobi, kjer prečepim od jutra do večera pri aktih in me vsak stol, vsaka miza, vsaka omara spominja borbe za kruh...«

Komisar je vzel v roko najbližjo postavico in se čudil. Kako vestno, do slednje podrobnosti vestno so bili izrezljani telesni udjel

»Koliko truda!«

»Vaša sobica se hitro razgreje, je najprijaznejša, najudobnejša, najlepša sobica na glavarstvu...«

»Koliko časa pa že delate na tem?«

»Leto dni bo!«

»Leto?! Pa saj ni čudo! To sorazmerje!«

»Predzadnji božični semenj sem videl, kako je izbirala pri kramarju papirnaté pole s slikami pastirčkov. Tedaj mi je prišla misel.«

»Gospod Klemenčič, cel umetnik ste!« Komisar je dvignil postavico v ležeči legi in si jo ogledoval od blizu.

»Ko sem videl, s kakim veseljem jih je izrezavala, lepila na frd papir in vsa živela za jaslice, je sklep dozorel. Ali ni bilo pripravnega lesa. Ves Božič in ves lanski predpust me je mučil les. Gospod komisar, pred letom nisem zahajal ob jutrih v Vašo sobo in nisem ostajal zvečer v njej...«

»Dobro, dobro!«

»Z orehovino sem poskušal, pa se ni obnesla. Za pastirčke se mi ni obnesla, za hlev in betlehemske ozidje je bila dobra.«

»Tudi hlev in betlehemske ozidje ste izrezljali?«

»Da, iz orehovine!« Potegnil je iz skrinjice koščke pobarvanega lesa in začel sestavljati hlev. »Iz hruševega lesa sem izrezljal ovčice...«

Diurnist je posegel v skrinjico, jih zgrabil par in jih položil na mizo. »Za pastirčke tudi hruševina ni bila. Šele o Veliki noči sem začel s črešnjevino.«

»Iz črešnjevine so pastirčki?«

»Da!«

»Kaj mislite tudi pastirčke pobarvati?«

»Vidite, to je tisto, kar me muči že leto in dan. Radi tega sem zdvojil že najmanj stokrat nad vsem in mislil vse skupaj zagnati v peč. Tako lepo sem zasnoval: Naredim jaslice, kakršnih še ni videla. Kakšno veselje ji napravim, če so jo že papirnate jaslice tako radovale. Ali pri prvem pastirčku sem spoznal, kako težavno nalogo sem si naložil. Pomislite, nekaj vendar morajo govoriti izrazi na obrazih. Les pa ni marmor...«

»Zdi se mi, da ste izrezali, kar bi mogel umetnik izrezati iz lesa.«

»Nisem, nisem, čutim, da nisem. Izraza ni v obrazih. Mislil sem, da bi si pomogel z barvo, ali bojim se, da bi izgledali ko leseni vojaki, s katerimi se igrajo otroci.«

»Ta se Vam je vendar izborna posrečil!« Komisar je pokazal na pobarvanega vojaka, ki je stražil na betlehemskem ozidju.

»Morda, ker je čisto postranski. Na straži je, vojak je, ne čuti, kaka noč je danes, najlepša noč, najpomembnejša noč. Ali pastirčki, pastirčki! Pastirčki, ki živijo leta in leta na polju betlehemskem, čutijo vsak utrip noči. Ali ne slutijo danes nekaj velikega v tajinstvu noči? Ali jim ne trepeče srce v tesnem nemiru? 'Kaka noč!' govorijo začudeni pogledi. 'Kaj, kaj pomeni?' vprašujejo nestrpni pogledi. 'Kaj, kaj prinaša ta nenavadna noč?' strmijo v oči pogledi polni pričakovanja. Ko prikipi pričakovanje do vrhunca, se naenkrat začuje v višavah angelsko petje. Ta moment, ko začujejo v višavah angelsko petje in dvignejo v začudenju glave — ta moment bi rad predstavil. Edino ta moment! In vso pozornost bi obrnil ne na hlev — zato sem preslab — ampak na pastirčke. Na njihovo veliko pričakovanje...«

»Lepa ideja!«

»Ne vem, da li se mi posreči z barvami. Rajši nisem dosedaj poskusil. Ker če se mi ponesreči... Ne verjamete, kako težke so noči brez spanja, ko dvomite, ko ne veste, kako bi... In nisem jih za zadnji Božič dovršil, morda mi pade do prihodnjega rešilna misel.

Da bi mogli pastirčki vsaj od daleč, ali vsaj v temni sobi, ko bi bile samo jaslice razsvetljene od rdeče luči, vzbuditi iluzijo ...»

»Za celo leto ste si podaljšali skrb!«

»Saj to ni glavna skrb, gospod komisar!«

Glas je komisarja prisilil, da je pogledal diurnistu v oči.

»Negotovost, da li jih sploh sprejme od mene ... in da li me napačno ne razume ...«

»Kaj ... kaj ne ve?«

»Neža ve, in sedaj Vi. Ali za koga jih delam, ne ve Neža ... Nihče, nihče ne ve, za koga ...«

»Tista ... tista ne služi Vašega truda ob ranih jutranjih urah?«

»Ne!«

»Kako vendar ...?«

»Kdo je Adela ... In kaj sem jaz? ...« je šepnil diurnist ko samemu sebi.

Komisarju so vztrepetale nozdrvi, okoli ust je začutil poteze, ko da mu jih je zarezal nož. Povesil je pogled in ga zapičil na okraske na skrinjici.

»Morda ji sploh ne izročim!« je pretrgal diurnist mučen molk, zgrabil z obema rokama po pastirčkih in ovčicah, jih zmetal križkraž v skrinjico, zaloputnil pokrov, vzel skrinjico pod pazduho in se obrnil.

Komisar je siloma dvignil glavo in pogledal za diurnistom. Nujno je čutil, da mora nekaj reči. Karkoli, karkoli, samo da reče! Ali preden je prišla beseda iz grla, je diurnist zaprl vrata za seboj.

Komisar je stopil korak proti vratom, obstal, si potegnil z roko preko čela. Raztreseno in ko da se je prebudil iz spanja je pogledal po sobi, stopil k oknu, pritisnil vroče čelo na šipo in se zazrl v gosto meglo.

Tako grenko mu ni bilo še nikdar pri srcu kakor tedaj.

SKRIVNOSTNI ROMAR.

Miran Jarc.

I.

Z mirno roko si prižgala luč pred kipom Žalostipolne ...

drevesa so trepetati prestala,

zavesa rose na trati je vzvalovala,

skozi oblake je luna posijala —

Stvarstvo se s Tabo vred zamika v prabesede vesoljne ...